Elering AS
ELEKTRIENERGIA BILANSILEPINGU
TÜÜPTINGIMUSED

1. Üldsätted 2
2. Mõisted 2
3. Lepingu ese 3
4. Lepingu kehtivus 4
5. Bilansipiirkonna määramine 4
6. Bilansihalduriks saamise eeltingimused 4
7. Bilansi planeerimine 4
8. Bilansi selgitamine 6
9. Bilansienergia hind 7
10. Bilansienergia ost ja müük 8
11. Tarbimise juhtimise arvelduse eritingimused 8
12. Garantiid 9
13. Süsteemihalduri õigused ja kohustused 9
14. Bilansihalduri õigused ja kohustused 10
15. Arveldustingimused 11
16. Kahju hüvitamine 12
17. Lepingu muutmine ja ülesütlemine 12
18. Tahteavaldused 13

1. Üldsätted

1.1. Käesolevad “Elektrienergia bilansilepingu tüüptingimused” (edaspidi: tüüptingimused) määravad kindlaks Elering AS (edaspidi: süsteemihaldur) ja bilansihalduri õigused ja kohustused elektrienergia bilansilepingu (edaspidi ka: bilansileping või leping) täitmisel;

1.2. Tüüptingimused on elektrienergia bilansilepingu lahutamatuks osaks;

1.3. Bilansihaldurite poolt esitatavad bilansiplaanid ning bilansiplaanide muudatused esitatakse süsteemihaldurile Kesk-Euroopa suve- või talveajas ehk CE(S)T ajas, välja arvatud juhul kui süsteemihaldur ei ole määranud teisiti. Kõik ülejäänud tüüptingimustes toodud tähtajad ja kirjeldatud tegevused on kohalikus ehk EE(S)T ajas;

1.4. Käesolevate tüüptingimuste mõistes käsitletakse Eesti elektrisüsteemi planeerimise piirkonda ja bilansienergia hinnapiirkonda tervikuna ühe ja sama piirkonnana;

1.5. Käesolevad tüüptingimused on koostatud lähtuvalt siseriiklikust õigusest ning Komisjoni Määruses (EL) 2017/2195 põhimõtete alusel. Seaduse või määrusega vastuolus olev tüüptingimus on tühine.

1.6. Käesolevad tüüptingimused kehtivad alates Eesti elektrisüsteemi liitumisest üle-Euroopalise käsitsi käivitatavate sageduse taastamise reservide platvormiga mFRR standardtoodete vahetamiseks.

2. Mõisted

Tüüptingimustes kasutatakse mõisteid õigusaktides sätestatud tähenduses või alljärgnevas tähenduses, vastuolude korral lähtutakse seadusest:

2.1. Agregaator - juriidiline isik, kes korraldab süsteemihaldurile reguleerimisreservi pakkumise tegemist tarbimise või tootmisvõimsuste koondamise teel;

2.2. Aruandeperiood - üks kalendrikuu;

2.3. Bilansienergia - elektrienergia, mida bilansi hoidmise eesmärgil ostab ja müüb süsteemihaldur bilansihalduriga sõlmitud bilansilepingu alusel;

2.4. Bilansienergia hind - hind, olgu see positiivne, null või negatiivne, mis arvutatakse iga selgitusperioodi ja bilansienergia suuna kohta. Süsteemihaldur arvutab bilansienergia hinna vastavalt Komisjoni Määruse (EL) 2017/2195 artiklis 55 sätestatud põhimõtete kohaselt;

2.5. Bilansienergia ~~kogu~~maksumus - summa, mis saadakse vastava bilansienergia koguse ja bilansienergia hinna korrutamise teel;

~~2.5.~~2.6. Bilansiteenus - bilansihaldurile süsteemihalduri poolt avatud tarne teenuse osutamine, mille tulemusena bilansihaldur tasub süsteemihaldurile bilansienergia ja bilansiteenuse lisatasude maksumused vastavalt bilansiaruandele.

~~2.6.~~2.7. Bilansiplaan - andmete kogum bilansihalduri bilansipiirkonna planeeritava tarbimise, tootmise ja määratud tarnete kohta;

~~2.7.~~2.8. Bilansipiirkond - bilansihaldur ja tema katkematus avatud tarnete ahelas olevad turuosalised;

~~2.8.~~2.9. Bilansiteenuse lisatasud – täiendavad tariifid, mille kaudu süsteemihaldur katab „Elektrienergia bilansiteenuse hinna arvutamise ühtne metoodikas“ toodud kulud, sh bilansiteenuse administratiivkulu, süsteemivälise avatud tarne kulu, tasakaalustamise neutraalsuskulu ja reguleerimisvõimsuse hankimise kulu.~~bilansiteenuse administratiivkulu, tasakaalustamise neutraalsuskulu ja reguleerimisvõimsuse hankimise kulu~~;

~~2.9.~~2.10. Bilansiteenuse kogumaksumus - summa, mis saadakse bilansienergia ~~kogu~~maksumuse ja bilansiteenuse lisatasude summana;

~~2.10.~~2.11. Bilansienergia - bilansihalduri jaoks süsteemihalduri poolt arvutatud elektrienergia kogus, mis näitab iga selgitusperioodi lõikes erinevust mõõdetud tarne ja määratud tarne vahel ning samuti võttes arvesse reguleerimisenergia tarnet vastava bilansihalduri bilansipiirkonnast. Süsteemihaldur arvutab bilansihaldurile bilansienergia vastavalt Komisjoni Määruse (EL) 2017/2195 artiklis 54 sätestatud põhimõtete kohaselt;

~~2.11.~~2.12. Elektrisüsteem – Eesti territooriumil asuv elektri tootmise ja edastamise tehniline süsteem, mille moodustavad Eestis asuvad elektrijaamad ning neid üksteisega ja tarbijatega ühendav võrk koos vastavate juhtimis-, kaitse- ja sidesüsteemidega;

~~2.12.~~2.13. Kauplemisperiood - täistund või veerandtund. Täistunni korral on päeva esimene kauplemisperiood 00.00 kuni 01.00 ning päeva viimane kauplemisperiood 23.00 kuni 00.00. Veerandtunni korral vastavalt 00.00 kuni 00.15 ja 23.45 kuni 00.00 vastavalt bilansiplaani esitamise ajatsoonile. Pärast 15-minuti kauplemisperioodi juurutamist esitatakse bilansiplaani tarnekavad 0,1 MW täpsusega ning MW võimsusühikus;

~~2.13.~~2.14. Leping - bilansihalduri ja süsteemihalduri vahel sõlmitud bilansileping koos kõigi selle muudatuste, lisade ja lahutamatute osadega, sealhulgas tüüptingimustega;

~~2.14.~~2.15. Neutraalsuskomponent – bilansienergia hinna arvutamisel kasutatav kulupõhine lisakomponent, mida süsteemihaldur rakendab finantsneutraalsuse tagamiseks;

~~2.15.~~2.16. Neutraalsuskulu – kulu või tulu, mis moodustab täiendavatest elektrisüsteemi tasakaalustamise kuludest ja tuludest, mida süsteemihaldur aruandeperioodil kandis vahena bilansihalduritele bilansienergia, reguleerimisenergia ning süsteemivälise avatud tarne ostust ja müügist;

~~2.16.~~2.17. Reguleerimisenergia tarne - süsteemihalduri poolt bilansi tagamiseks tellitud reguleerimispakkumise energia, mida süsteemihaldur kasutab tootmise ja tarbimise suurendamiseks või vähendamiseks vastavuses seaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktidega ning tema poolt sõlmitud lepingutega;

~~2.17.~~2.18. Reguleerimisenergia hind - bilansienergia hinna arvutamisel kasutatav peamine hinnakomponent nendel selgitusperioodidel, mil Eesti süsteemihaldur on reguleerimisenergiat aktiveerinud;

~~2.18.~~2.19. Selgitusperiood – täistund või veerandtund, mille kohta bilansienergia on arvutatud vastavalt bilansiselgituse esitamise ajatsoonile. Kuni 01.01.2025 00:00 on selgitusperioodi pikkuseks täistund. Alates 01.01.2025 00:00 on selgitusperioodi pikkuseks veerandtund;

~~2.19.~~2.20. Välditud reguleerimisenergia väärtus – bilansienergia hinna arvutamisel kasutatav referentshind nendel selgitusperioodidel, mil Eesti süsteemihaldur ei ole reguleerimisenergiat aktiveerinud;

~~2.20.~~2.21. Stiimul komponent – bilansienergia hinna arvutamisel kasutatav täiendav komponent nendel selgitusperioodidel, mil Eesti süsteemihaldur ei ole reguleerimisenergiat aktiveerinud ning on Eesti hinnapiirkonnas soodsaima aktiveerimata reguleerimispakkumise hinna ja vastava kauplemisperioodi päev-ette turu hinna hinnavahe.

3. Lepingu ese

3.1. Lepingu alusel süsteemihaldur osutab bilansihaldurile bilansiteenust. ~~müüb bilansihaldurile või ostab temalt avatud tarnena igal selgitusperioodil bilansienergiat.~~

4. Lepingu kehtivus

4.1. Leping jõustub pärast lepingu sõlmimist poolte vahel kokkulepitava kalendrikuu 1. kuupäeva kella 00.00-st tingimusel, et bilansihaldur on süsteemihaldurile esitanud ja üle kandnud lepingu punktis 12 toodud garantiid ja bilansihalduril on olemas oma ülesannete täitmist võimaldavad infosüsteemid.

5. Bilansipiirkonna määramine

5.1. Bilansipiirkonna andmed hallatakse andmevahetusplatvormis.
5.2. Avatud tarne ahela muudatuse korral esitab bilansihaldur andmevahetusplatvormis avatud tarne lepingu teate, mis peab sisaldama tarneahelasse juurde lisanduva või eralduva turuosalise nime ja EIC koodi, mõõtepunkti(de) EIC koodi (koode), avatud tarne lepingu algusaega ja lõppaega. Nimetatud andmed tuleb esitada andmevahetusplatvormi formaadi kohaselt järgides õigusaktides sätestatud avatud tarne ahela muudatuse nõudeid.

6. Bilansihalduriks saamise eeltingimused

6.1. Bilansihaldurina tegutsemiseks tuleb ettevõtjal sõlmida süsteemihalduriga elektrienergia bilansileping. Selleks tuleb:
6.1.1. esitada süsteemihalduri üldkontaktile info@elering.ee taotlus bilansihaldurina registreerimiseks;
6.1.2. omada ning edukalt testida bilansihaldusega seotud andmevahetuseks infotehnoloogilisi lahendusi sellises korras, mis vastavad süsteemihalduri poolt määratud andmevahetuse nõuetele;
6.1.3. sõlmida süsteemihalduriga andmevahetusplatvormi ~~andmelao live-keskkonna~~ kasutamiseks lepingu;
6.1.4. tasuda või esitada süsteemihaldurile garantiid vastavalt tüüptingimuste ptk 12;
6.1.5. vastama seadusandluses ning bilansilepingus määratud bilansihaldurina tegutsemise nõuetele.

7. Bilansi planeerimine

7.1. Bilansi planeerimisele kohalduvad üldnõuded.
7.1.1. Bilansihalduri poolt süsteemihaldurile esitatav bilansiplaan peab sisaldama 0,1 MW~~h~~ täpsusega järgmisi andmeid:
7.1.1.1. tootmise detailne plaan, millest on maha arvestatud elektrijaamade omatarve. Eraldi tuleb näidata:
a. kõikide üle 10 MW nimivõimsusega elektrijaamade ning üle 10 MW nimivõimsusega tootmisseadmete tootmisplaanid;
b. alla 10 MW nimivõimsusega elektrijaamade ja tootmisseadmete, mille tootmisplaanid ei kuulu punktide 7.1.1.1.c ning 7.1.1.1.d kohaselt esitatud plaanide koosseisu, tootmise koondplaan;
c. kõikide alates 10 MW summaarse nimivõimsusega tuule- ja päikeseelektrijaamade tootmisplaanid;

d. alla 10 MW summaarse nimivõimsusega tuule- ja päikeseelektrijaamade tootmise koondplaan eraldi näidatuna.

7.1.1.2. salvestusseadmete detailne tootmisplaan ja tarbimisplaan eraldi näidatuna:

a. kõikide üle 10 MW nimivõimsusega salvestusseadmete tootmisplaanid;

b. kõikide üle 10 MW nimivõimsusega salvestusseadmete tarbimisplaanid;

c. alla 10 MW nimivõimsusega salvestusseadmete tootmise koondplaan;

d. alla 10 MW nimivõimsusega salvestusseadmete tarbimise koondplaan.

7.1.1.3. ühe mõõtepunkti taga paiknevate tootmis- ja salvestusseadmete korral tuleb kõikide üle 10 MW nimivõimsusega tootmis- ja salvestusseadmete tootmis- ja tarbimisplaanid esitada eraldi. Alla 10 MW nimivõimsusega ressursside plaanid võib esitada koondplaanina. Üle 10 MW nimivõimsusega ressursside plaanide saldeerimine teiste sama mõõtepunkti taga paiknevate ressurssidega ei ole lubatud.

~~7.1.1.2.~~7.1.1.4. summaarne tarbimine bilansihalduri bilansipiirkonnas;

~~7.1.1.3.~~7.1.1.5. koondandmed bilansihalduri bilansipiirkonda kuuluvate turuosaliste ja teiste bilansihaldurite bilansipiirkondadesse kuuluvate turuosaliste vaheliste määratud tarnete kohta bilansihaldurite kaupa;

~~7.1.1.4.~~7.1.1.6. koondandmed bilansihalduri bilansipiirkonda kuuluvate turuosaliste elektribörsi määratud tarnete kohta;

7.1.2. Süsteemihaldurile esitatav bilansiplaan esitatakse elektrooniliselt süsteemihalduri poolt kehtestatud viisil vastavalt lepingule lisatud vormi näidisele;

7.1.3. Süsteemihaldurile esitatav päev-ette ja päevasisesed bilansiplaanid peavad olema tasakaalus kõikide kauplemisperioodide lõikes. Bilansiplaani päevasisesel korrigeerimisel, mis on tingitud bilansihalduri portfellis ettenägematul põhjusel tekkinud prognoositavast bilansienergiast, mille mõju kestab kauem kui üks tund võib bilansihaldur korrigeerida päevasisest bilansiplaani selliselt, et tasakaalus on kõik kauplemiseks suletud tunnid ning teiste tundide osas ei pea bilansiplaan olema tasakaalus.

7.2. Nõuded bilansiplaanide esitamisele ja päev-ette kauplemisele.

7.2.1. Bilansihaldur esitab süsteemihaldurile bilansiplaani järgmise päeva kohta kauplemisperioodide lõikes iga päev kella 15.30-ks vastavalt punktis 7.1. toodud andmetele;

7.2.2. Kui süsteemihaldur loeb esitatud bilansiplaani tehniliselt või esitatud andmete tõttu mitte lubatavaks, siis teavitab ta sellest bilansihaldurit nii kiiresti kui võimalik koos põhjuse selgitamisega, kuid mitte hiljem kui kella 16.00-ks;

7.2.3. Kui bilansihalduri bilansiplaanis andmed elektribörsi tarnete osas erinevad elektribörsi korraldaja poolt esitatud andmetest, võtab süsteemihaldur aluseks elektribörsi korraldaja poolt esitatud andmed;

7.2.4. Kui bilansihaldurid ei jõua omavahelistes määratud tarnetes kokkuleppele, siis rakendab süsteemihaldur väiksema koguse reeglit ehk võtab aluseks väiksema väärtuse esitanud bilansihalduri tarne;

7.2.5. Punktis 7.2.2 toodud juhtudel on bilansihaldur kohustatud esitama süsteemihaldurile korrigeeritud sh teiste bilansihalduritega kooskõlastatud omavaheliste tarnetega bilansiplaani nii kiiresti kui võimalik, kuid mitte hiljem kui kella 16.30-ks;

7.2.6. Kui turuoperaator pole avaldanud päev-ette turuhindu ning turutehingute koguseid 14:30-ks, pikendab süsteemihaldur punktis 7.2.1 toodud bilansihaldurite bilansiplaanide esitamise tähtaega ühe tunni võrra päev-ette turuhindade ja turutehingute avaldamise hetkest.

7.2.7. Süsteemihaldur esitab bilansihaldurile kinnitatud päeva bilansiplaani eelneval päeval:

7.2.7.1. kui punktis 7.2.2 kirjeldatud tegevust ei ole vaja rakendada, siis hiljemalt kella 16.00-ks;

7.2.7.2. kui punktis 7.2.2 kirjeldatud tegevust on vaja rakendada, siis hiljemalt kella 17.00-ks;

7.2.7.3. Kui on rakendunud punkt 7.2.6, siis 30 minuti jooksul pärast bilansihaldurite bilansiplaanide esitamise tähtajast.

7.3. Päevasisene kauplemine ja bilansiplaanide muutmine:

7.3.1. Juhul, kui bilansihaldur või tema avatud tarne ahelas olev turuosaline on kaubelnud päevasisesel elektribörsil või bilansihaldur soovib muuta bilansiplaanis esitatud määratud tarneid elektribörsi välise kaubandusega (see tähendab kaubandust teise bilansiportfelliga) tuleb bilansihalduril esitada vastav bilansiplaani muudatus süsteemihaldurile mitte hiljem kui kümme (10) minutit peale päevasisese elektribörsi kauplemise sulgemise aega. Bilansiplaanis peavad sisalduma kõik turutehingud kõigi antud päeva tundide kohta, mis on tehtud vastava tunni turu sulgumise ajani;

7.3.2. Süsteemihaldur kinnitab vastavalt punktile 7.3.1 esitatud muudatuse(d) bilansiplaanis üksnes juhul, kui on saanud vastava taotluse ka bilansihaldurilt, kelle bilanssi muudatus mõjutab või kui on saanud vastavad andmed elektribörsi korraldajalt ning muudatused on tehniliselt lubatavad;

7.3.3. Kui bilansihalduri poolt esitatud andmed erinevad elektribörsi korraldaja poolt esitatud andmetest, võtab süsteemihaldur aluseks elektribörsi korraldaja poolt esitatud andmed;

7.3.4. Kui bilansihalduri poolt esitatud andmed erinevad teise bilansihalduri poolt esitatud andmetest hiljemalt punktis 7.3.1 toodud bilansiplaani esitamise tähtaja saabumisel, süsteemihaldur muudatust ei kinnita ning bilansiplaaniks loetakse viimane süsteemihalduri poolt kinnitatud bilansiplaan vastava kauplemisperioodi kohta;

7.3.5. Süsteemihaldur teavitab bilansihaldurit lõplikust korrigeeritud bilansiplaanist hiljemalt 10 minutit enne kauplemisperioodi algust;

7.3.6. Bilansi korrigeerimise käigus süsteemihalduriga kokkulepitud tarned loetakse bilansi selgitamisel määratud tarneteks;

7.3.7. Päevasisesel elektribörsil saab tehinguid teha vastavalt elektribörsi korraldaja poolt määratud reeglitele;

7.3.8. Kui bilansihaldurid soovivad muuta oma määratud tarneid pärast päevasisese kauplemise sulgemise aega kahepoolse kaubandusena, tuleb bilansihalduritel vastav tehing teostada omavahelise tehinguna väljaspool süsteemihalduri bilansiplaneerimise- ja selgitamise korda.

8. Bilansi selgitamine

8.1. Süsteemihaldur on kohustatud selgitama bilansihalduri poolt ostetud või müüdud bilansienergia koguse 1 kWh täpsusega iga selgitusperioodi kohta;

8.2. Süsteemihaldur arvutab bilansienergia koguse igaks selgitusperioodiks summana bilansihalduri bilansipiirkonna mõõtmispunktide summaarsetest mõõdetud tarnetest, summaarsetest määratud tarnetest ning süsteemihalduri ja bilansihalduri bilansipiirkonnas olevate turuosaliste vahel teostatud summaarsetest reguleerimisenergia tarnetest. Bilansienergia arvutamisel võetakse võrku antud ja ostetud tarned arvesse "+"-märgiga ning võrgust võetud ja müüdud tarned "-"-märgiga. Bilansiselgituse arvestuses mõõdetud tarned on võrguettevõtjate poolt andmevahetusplatvormile edastatud netomõõtmise andmed. Jaotusvõrguettevõtja bilansihalduri mõõdetud tarne kogus arvutatakse jaotusvõrgu piirimõõtepunktide tarnekoguste summana, millest on lahutatud teiste bilansihaldurite piirkonnas olevate turuosaliste mõõdetud tarned selle jaotusvõrguettevõtja teeninduspiirkonnas kuni võrguettevõtja võrgukadude arvutus on üle viidud andmevahetusplatvormi. ;

8.3. Süsteemihaldur on kohustatud bilansihaldurile iga selgitusperioodi kohta esitama aruande (edaspidi: bilansiaruanne), mis sisaldab järgmisi andmeid:

8.3.1. bilansihalduri summaarsed mõõdetud tarned bilansihalduri bilansipiirkonnas;

8.3.2. bilansihalduri summaarsed määratud tarned;

8.3.3. summaarsed reguleerimisenergia tarned süsteemihalduri ja bilansihalduri bilansipiirkonnas olevate turuosaliste vahel, mis olid aktiveeritud süsteemihalduri tellimusel:

8.3.3.1. eraldi väljatooduna summaarsed tarbimise juhtimise reguleerimisenergia tarned bilansihalduri bilansipiirkonnas ja nende tarnete maksumus.

8.3.4. bilansihalduri bilansienergia kogus, bilansienergia hind ja ostetud ning müüdud bilansienergia maksumus~~, mis ei sisalda punktis 8.3.3 toodud juhtudel reguleerimisenergia tarneid;~~

8.3.5. ~~bilansienergia hind ja ostetud ning müüdud bilansienergia kogumaksumus;~~tarbimise juhtimise tsentraalse arvelduse kogused ja maksumus bilansihalduri bilansipiirkonnas reguleeritud iseseisva agregaatori kaudu;

8.3.6. ~~bilansienergia kogumaksumus, bilansiteenuse kogumaksumus ja tarbimise juhtimise reguleerimisenergia tarnete kogumaksumus aruandeperioodil;~~ bilansiteenuse lisatasude kogused ja maksumused;

8.3.7. korrektsioonid eelmistel aruandeperioodidel ostetud või müüdud bilansienergia ~~kogu~~maksumuse ja~~,~~ bilansiteenuse lisatasude ~~kogu~~maksumuse ~~ja tarbimise juhtimise reguleerimisenergia tarnete kogumaksumuse~~ kohta;

~~8.3.7.~~ bilansihalduri garantii arvestus aruandeperioodi lõikes.

8.4. Esmane bilansi selgitamine toimub kuu lõikes alljärgnevalt:

8.4.1. mõõteandmed mõõtepunktide lõikes ja tarbimise juhtimise reguleerimisenergia tarned on pooltele kättesaadavad andmevahetusplatvormist;

8.4.2. esmase bilansiaruande jaoks arvestuskuu selgitusperioodide summaarsed mõõdetud tarned ~~ja tarbimise juhtimise reguleerimisenergia tarned bilansihalduri bilansipiirkonnas~~ arvutatakse andmevahetusplatvormis iga järgneva kuu 8. kuupäevaks;

8.4.3. süsteemihaldur esitab bilansihaldurile peale punktis 8.4.2 andmete kättesaamist esmase kuu bilansiaruande hiljemalt kalendrikuu 12. kuupäeval; ~~järgmise tööpäeva kell 12:00ks~~;

8.5. Lõpliku bilansi selgitamiseks:

8.5.1. lõpliku bilansiaruande jaoks summaarsed mõõdetud tarned ~~ja tarbimise juhtimise reguleerimisenergia tarned bilansihalduri bilansipiirkonnas~~ arvutatakse andmevahetusplatvormis kaks kuud peale arvestuskuud 1.kuupäeval;

8.5.2. süsteemihaldur esitab bilansihaldurile lõpliku bilansiaruande hiljemalt hiljemalt kalendrikuu 5. kuupäevaks ~~järgmise tööpäeva jooksul~~ alates punktis 8.5.1 summaarsete mõõdetud tarnete edastust andmevahetusplatvormis.

9. Bilansienergia hind

9.1. Süsteemihaldur lähtub bilansienergia hinna arvutamisel järgnevast:

9.1.1. Kui süsteemihaldur on aktiveerinud reguleerimisenergiat, on bilansienergia hinnaks aktiveeritud automaatsete ja manuaalsete sageduse taastamise reservide marginaalhindade kaalutud keskmine hind;

9.1.2. Kui süsteemihaldur on aktiveeritud strateegilisi reserve, on bilansienergia hinnaks strateegilise reservi hind. Strateegilise reservi hind on kas saamata jäänud energia hind või päevasisese turu tehniline piirhind või aktiveeritud sageduse taastamise reservide marginaalhind, olenevalt sellest, milline on kõrgem;

9.1.3. Kui süsteemihaldur ei ole aktiveerinud reguleerimisenergiat ega strateegilisi reserve, on bilansienergia hinnaks välditud reguleerimisenergia väärtus koos stiimul komponendiga, mis saab summas olema võrdne Eesti hinnapiirkonna päev-ette hinnaga (Eesti hinnapiirkonnas reguleerimispakkumiste hinna ja päev-ette hinna erinevuse vahehind).

9.2. Süsteemihaldur määrab bilansienergia hinna sõltuvalt aktiveeritud reguleerimisenergiast:
9.2.1. juhul kui süsteemihaldur on selgitusperioodil teostanud üksnes ülesreguleerimist, kujuneb bilansienergia hinnaks ülesreguleerimise hind;
9.2.2. juhul kui süsteemihaldur on selgitusperioodil teostanud üksnes allareguleerimist, kujuneb bilansienergia hinnaks allareguleerimise hind;
9.2.3. juhul kui süsteemihaldur on selgitusperioodil teostanud nii üles- kui ka allareguleerimist, määratakse bilansienergia hind sõltuvalt Eesti bilansihaldurite summaarsest bilansienergia suunast:
9.2.3.1. kui summaarne bilansienergia on negatiivne, kujuneb bilansienergia hinnaks ülesreguleerimise hind;
9.2.3.2. kui summaarne bilansienergia on positiivne, kujuneb bilansienergia hinnaks allareguleerimise hind.
9.3. Süsteemihaldur lisab bilansienergia hinnale kuu keskmise neutraalsuskomponendi perioodini kuni on rakendanud bilansiteenuse muud tariifid, mis katavad süsteemivälise avatud tarne ja muude kulude neutraalsustasu.
9.4. Bilansienergia hind selgitusperioodil ei sisalda administratiivtasusid.

10. Bilansienergia ost ja müük

10.1. Kui bilansi selgitamise tulemusena on bilansihalduri bilansienergia kogus mistahes selgitusperioodil mistahes põhjusel, sh vea või puuduste tõttu bilansihalduri poolt esitatud andmetes oma piirkonna planeeritavate tarnete kohta, negatiivne, siis loetakse, et süsteemihaldur on sellel selgitusperioodil müünud bilansihaldurile bilansienergiat koguses, mis on vajalik bilansihalduri bilansi hoidmiseks sellel selgitusperioodil;
10.2. Kui bilansi selgitamise tulemusena on bilansihalduri bilansienergia kogus mistahes selgitusperioodil mistahes põhjusel, sh vea või puuduste tõttu bilansihalduri poolt esitatud andmetes oma piirkonna planeeritavate tarnete kohta, positiivne, siis loetakse, et bilansihaldur on sellel selgitusperioodil müünud süsteemihaldurile bilansienergiat koguses, mis on vajalik bilansihalduri bilansi hoidmiseks sellel selgitusperioodil;
10.3. Süsteemihaldur arvutab seaduse alusel koostatud ja avalikustatud metoodika järgi igaks selgitusperioodiks hinnad nii ostetud kui müüdud bilansienergiale;
10.4. Bilansihaldurile müüdud bilansienergia maksumus saadakse aruandeperioodi kõigis selgitusperioodides süsteemihalduri poolt bilansihaldurile müüdud bilansienergia maksumuste summeerimise teel;
10.5. Süsteemihaldurile müüdud bilansienergia maksumus saadakse aruandeperioodi kõigis selgitusperioodides süsteemihalduri poolt bilansihaldurilt ostetud bilansienergia maksumuste summeerimise teel.

11. Tarbimise juhtimise arvelduse eritingimused

11.1. Kui bilansihalduri bilansipiirkonnas on süsteemihaldur tellinud reguleerimisenergia aktiveerimise agregaatori kaudu arveldavad süsteemihaldur ja bilansihaldur aktiveeritud reguleerimisenergia tarned punktis 11.1.1 ja 11.1.2 toodud viisil:
11.1.1. Ülesreguleerimise korral, mis tähendab tarbimisvõimsuse vähendamist bilansipiirkonnas, ostab süsteemihaldur bilansihaldurilt tarne reguleerimisenergia koguse mahus päev-ette turu Eesti hinnapiirkonna hinnaga;

11.1.2. Allareguleerimise korral, mis tähendab tarbimisvõimsuse suurendamist bilansipiirkonnas, müüb süsteemihaldur bilansihaldurile tarne reguleerimisenergia koguse mahus päev-ette turu Eesti hinnapiirkonna hinnaga.

11.2. tarbimise juhtimise reguleerimisenergia andmed on pooltele kättesaadavad andmevahetusplatvormist.

12. Garantiid

12.1. Bilansihaldur on kohustatud esitama süsteemihaldurile garantiid vastavalt elektrituruseaduses ja elektrituru toimimise võrgueeskirjas toodule. ~~püsi- ja muutgarantiid vastavalt Elektrituruseaduse paragrahvile 20 lõikele 1~~;

12.2. Bilansihaldur on kohustatud esitama süsteemihaldurile hiljemalt lepingu jõustumise päevaks püsigarantiina viimase poolt aktsepteeritava panga garantii elektrituru toimimise võrgueeskirjas sätestatud summas ~~31 955 eurot~~, mis peab kehtima kogu lepingu kehtivuse aja ja vähemalt neli kuud pärast lepingu lõppemist. Alternatiivina võib kasutada ka deposiiti süsteemihalduri kontol eelpooltoodud summa ja kehtivusaja tingimustel. Süsteemihaldur ei tagasta bilansihaldurile püsigarantii summade hoidmise eest pangalt saadud intressitulu;

12.3. Muutgarantiina on bilansihaldur kohustatud kandma süsteemihalduri poolt kirjalikult teatatud garantiikontole hiljemalt lepingu jõustumise päevaks süsteemihalduri poolt vastavuses õigusaktidega määratud summas. Bilansihaldur kannab nimetatud ülekandega seotud kulud;

~~12.4. Bilansihalduri nõudel vähendab süsteemihaldur garantiikontol olevat muutgarantiid, kui see on suurem poolteistkordsest eelmisel kuul bilansihalduri poolt süsteemihaldurilt ostetud bilansienergia eest makstavast summast, millest on maha lahutatud samal perioodil süsteemihalduri poolt maksmisele kuuluv bilansihaldurilt ostetud bilansienergia eest makstav summa. Selleks kannab süsteemihaldur vähendatava summa bilansihalduri kontole viieteistkümne (15) tööpäeva jooksul alates vastava teate saamisest. Nimetatud pangaülekande teenustasud kannab süsteemihaldur;~~

~~12.5. Süsteemihalduri nõudel on bilansihaldur kohustatud suurendama garantiikontol olevat muutgarantiid, kui see on väiksem poolteistkordsest eelmisel kuul bilansihalduri poolt süsteemihaldurilt ostetud bilansienergia eest makstavast summast, millest on maha lahutatud samal perioodil süsteemihalduri poolt maksmisele kuuluv bilansihaldurilt ostetud bilansienergia eest makstav summa. Selleks kannab bilansihaldur täiendava summa süsteemihalduri garantiikontole viieteistkümne (15) tööpäeva jooksul alates vastava teate saamisest. Nimetatud pangaülekande teenustasud kannab bilansihaldur;~~

~~12.6.~~12.4. Süsteemihaldur tagastab bilansihaldurile muutgarantii summade hoidmise eest pangalt saadud intressitulud. Intressitulude arvutus tehakse ~~üks kord aastas kogu kalendriaasta eest ja kantakse üle 15. jaanuariks. Kui leping lõpetatakse ennetähtaegselt, siis tehakse arvestus aasta jooksul tegelikult garantiikontol hoitud aja eest ning tagastatakse pärast lepingust tulenevate kõigi maksete tasumist.~~kalendrikuu põhiselt.

13. Süsteemihalduri õigused ja kohustused

13.1. Süsteemihaldur on kohustatud:

13.1.1. tagama igal ajahetkel süsteemi varustuskindluse ja bilansi;

13.1.2. korraldama piiriüleseks energiakaubanduseks elektrisüsteemi läbilaskevõimsuste juhtimise ning avaldama läbilaskevõimsuste juhtimise põhimõtted oma veebilehel;

13.1.3. müüma bilansihaldurile bilansienergiat nendel selgitusperioodidel, mil viimase bilansipiirkonnas olevate turuosaliste poolt määratud tarnetega ostetud ja võrku antud elektrienergia koguste summa on väiksem tema bilansipiirkonnas olevate turuosaliste poolt määratud tarnetega müüdud ja võrgust võetud elektrienergia koguste summast;
13.1.4. ostma bilansihaldurilt bilansienergiat nendel selgitusperioodidel, mil viimase bilansipiirkonnas olevate turuosaliste poolt määratud tarnetega ostetud ja võrku antud elektrienergia koguste summa on suurem tema bilansipiirkonnas olevate turuosaliste poolt määratud tarnetega müüdud ja võrgust võetud elektrienergia koguste summast;
13.1.5. korraldama bilansihalduri bilansi selgitamise ja sellega seotud infovahetuse;
13.1.6. järgima oma kohustuste täitmiseks vajalikku elektrienergiat ja reguleerimisvõimsust ostes ning asjakohaseid teenuseid kasutades vabaturupõhimõtteid ja turuosaliste võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtet;
13.1.7. kasutama bilansienergia hinna kujundamisel võrdse kohtlemise ja läbipaistvuse põhimõtet;
13.1.8. hoidma lepingu kehtivuse ajal, samuti pärast lepingu lõppemist saladuses seoses lepingu sõlmimisega ja selle täitmisega talle bilansihalduri kohta teatavaks saanud mistahes teavet, mille avaldamine võib kahjustada viimase huve või mille saladuses hoidmise vastu bilansihalduril eeldatavalt on või võib olla huvi;
13.1.9. teavitama bilansihaldurit esimesel võimalusel teadaolevatest tehnilistest piirangutest, mis eeldatavalt võivad mõjutada bilansihalduri planeeritavaid tarneid;
13.1.10. avaldama bilansienergia ostu – ning müügihinnad oma veebilehel selgitusperioodide lõikes hiljemalt kalendrikuu viiendaks (5) tööpäevaks peale arvestuskuud;
13.1.11. avaldama oma veebilehel Konkurentsiametiga kooskõlastatud „Bilansiteenuse hinna arvutamise metoodika“, bilansiteenuse administratiivkulude hinnakomponendi ning bilansiselgituse metoodika, teavitades selles bilansihaldureid vähemalt kolmkümmend (30) päeva ette;
13.1.12. tasuma kõik lepingus ettenähtud maksed tähtajaks.
13.2. Süsteemihalduril on õigus:
13.2.1. seada piiranguid bilansihalduri bilansipiirkonda kuuluvate turuosaliste tarnetele seaduses ettenähtud juhtudel;
13.2.2. muuta lepingus sätestatud infovahetuse infotehnoloogilisi lahendusi ning nõuda bilansihaldurilt valmisolekut nimetatud muutusteks süsteemihalduri poolt seatud tähtajaks, teatades sellest bilansihaldurile kolmkümmend (30) päeva ette. Bilansihaldurile väga mahukate muudatuste teostamiseks on bilansihalduril õigus taotleda süsteemihaldurilt täiendavat ajapikendust koos ajapikenduse vajamise põhjendusega. Juhul kui süsteemihalduri hinnangul on ajapikendus põhjendatud lepitakse süsteemihalduri ja bilansihalduri vahel kokku uus tähtaeg infotehnoloogiliste lahenduste muutmiseks;
13.2.3. ühepoolselt muuta bilansihalduri poolt mittenõuetekohaselt esitatud bilansiplaani ja viia bilansiplaan tasakaalu vastavalt punktides 7.2.2 ja 7.3.4 toodud põhimõtetele.

14. Bilansihalduri õigused ja kohustused

14.1. Bilansihaldur on kohustatud:
14.1.1. korraldama bilansi selgitamise ja sellega seotud infovahetuse oma piirkonnas;
14.1.2. esitama süsteemihaldurile bilansiplaani, kus toodud määratud tarned on eelnevalt alati kooskõlastatud tarnete vastaspooltega;
14.1.3. jälgima talle süsteemihalduri poolt edastatud teateid ja piiranguid kogu bilansi planeerimise ja juhtimise ajal;
14.1.4. sõlmima süsteemihalduriga andmevahetusplatvormi kasutamiseks lepingu;

14.1.5. hoidma oma bilansienergia ostu ning müüki mõistlikes piirides ning mitte kasutama süsteemihalduri avatud tarnet muuks eesmärgiks, kui oma bilansi prognoosimatute hälvete katmiseks. Bilansihaldur ei tohi ettekavatsetult bilansienergiat kasutada, mis tähendab, et lepinguga ei ole lubatud etteprognoositav süstemaatiline bilansienergia ost või müük;
14.1.6. tellima piisavalt võimsust, et toime tulla oma elektrienergia müügi kohustuste täitmisega oma klientide ees;
14.1.7. informeerima süsteemihaldurit viimase nõudmisel koheselt bilansienergia põhjustest;
14.1.8. alustama süsteemihalduri nõudmisel viivitamatult tegevust oma bilansi tasakaalustamiseks süsteemihalduri poolt aktsepteeritaval tasemel hiljemalt 2 tunni jooksul pärast vastava teate saamist, kui bilansihalduri bilanss ei ole süsteemihalduri hinnangul piisavalt tasakaalus;
14.1.9. varustama süsteemihaldurit kogu vajaliku informatsiooniga, mis on viimasele vajalik seadusest tulenevate ülesannete täitmiseks süsteemihalduri poolt määratud viisil ja infokandjal;
14.1.10. haldama andmevahetusplatvormis bilansipiirkonda ning tagama, et avatud tarne ahela muudatusega on järgitud kõiki õigusaktides sätestatud sellekohaseid nõudeid;
14.1.11. esitama süsteemihaldurile oma piirkonna avatud tarnete koguste kohta andmed nõuetekohaselt järgides bilansilepingus ja õigusaktides sätestatud sellekohaseid nõudeid;
14.1.12. uuendama oma infotehnoloogilist riist – ja/või tarkvara omal kulul süsteemihalduri poolt seatud tähtajaks, kui süsteemihaldur on teavitanud lepingus ettenähtud infovahetuse infotehnoloogilise lahenduse muutusest mõistliku aja ette ning tegemist on mõistliku muudatusega;
14.1.13. teavitama lepingu lõpetamise korral oma kliente ning nende võrguettevõtjaid, kelle avatud tarnijaks ta on, sellest võimalikult kiiresti;
14.1.14. tasuma kõik lepingus ettenähtud maksed tähtajaks.
14.2. Bilansihalduril on õigus saada andmevahetusplatvormist mõõtetulemused nende mõõtepunktide kohta, millega on ühendatud bilansihalduri bilansipiirkonna turuosalised.

15. Arveldustingimused

15.1. Süsteemihaldur esitab turuosalisele arved käesolevast lepingust tulenevate tasude kohta arvuandeperioodile järgneval kalendrikuul. Arvete edastamise aluseks on aruandeperioodi bilansiaruanne punkt 8.3 toodud sisus.
15.2. Kõik arved koostab süsteemihaldur kas enda nimel või turuosalise nimel sama maksetähtajaga. Arved edastatakse e-arve formaadis.
15.2.1. Kui turuosaline on bilansienergia müüja, koostab süsteemihaldur arve turuosalise nimel ja edastab selle turuosalisele. Sellisel juhul arve loetakse turuosalise poolt väljastatuks. Turuosaline vastutab käibemaksu nõuetekohase arvestamise ja deklareerimise eest vastavalt õigusaktidele.
15.2.2. Kui turuosaline on bilansienergia ostja, koostab süsteemihaldur arve enda nimel lisades arvele juurde bilansiteenuse lisatasud ja muutgarantii summad.
15.2.2.1. Bilansihalduri muutgarantii arve, mille eest tasumisele kuuluv summa väljendub bilansihaldurile bilansiaruandega määratud muutgarantii summast ning bilansihalduri poolt varasemalt esitatud garantiisumma vahena.
15.2.3. Bilansiteenuse eest rahalise ülekandena tasumisele kuuluv summa väljendub bilansihalduri ja süsteemihalduri teineteiselt ostetud ja müüdud tasumisele kuuluvate summade vahena. Pool tasub arvega määratud summa neljateistkümne (14)

kalendripäeva jooksul arve esitamisest arvates. Makse loetakse tasutuks päeval, millal see laekub teise poole arvelduskontole.

15.3. Kui pool ei maksa arvet maksetähtpäevaks, on teisel poolel õigus nõuda viivist 0,05% maksetähtpäevaks tasumata summalt päevas kuni kogu tasu täieliku laekumiseni. Viivist arvestatakse maksetähtpäevale järgnevast päevast kuni tasu laekumise päevani.

15.4. Arve osalisel tasumisel kustutatakse võlgnevusest esmalt viivis ja seejärel põhisumma, kusjuures varem sissenõutavaks muutunud summad kustutatakse enne hiljem sissenõutavaks muutunud summasid.

15.5. Kui pool ei nõustu esitatud arvega või nõustub sellega ainult osaliselt, kohustub ta sellest teisele poolele viivitamata pärast arve kättesaamist kirjalikult teatama, märkides mittenõustumise põhjused. Vaidluse korral on pool kohustatud tasuma arve vaidlustamata osa vastavalt lepingule. Süsteemihaldur on kohustatud kontrollima arve vaidlustust ning teatama tulemused mõistliku aja jooksul. Vajadusel võib süsteemihaldur määrata uue maksetähtaja. Kui selgub, et arve oli õige, tasub pool arvel näidatud tasu koos viivisega.

15.6. Kui turuosaline ei ole arvet tasunud maksetähtpäevaks, on süsteemihalduril õigus edastada turuosalisele kirjalik hoiatus lepingu lõpetamise kohta, määrates täiendava tähtaja võlgnevuse tasumiseks.

15.7. Kui turuosaline ei tasu võlgnevust süsteemihalduri poolt määratud täiendavaks tähtajaks, on süsteemihalduril õigus algatada lepingu lõpetamise protsess vastavalt lepingus ja õigusaktides sätestatule.

~~15.~~16. Kahju hüvitamine

~~15.1.~~16.1. Pool hüvitab teisele poolele lepinguga sätestatud kohustuste täitmata jätmisega või mittekohase täitmisega põhjustatud otsese varalise kahju lepinguga ettenähtud juhtudel ja korras;

~~15.2.~~16.2. Pool peab tekkinud kahjust teadasaamisest mõistliku aja jooksul teatama teisele poolele kirjalikult kahju arvatava suuruse ja kahju hüvitamise aluse, sealhulgas kahju olemasolu ja suurust tõendavad dokumendid;

~~15.3.~~16.3. Pool peab vaatama teise poole kahjunõude läbi ja hüvitama nõudes märgitud kahju kolmekümne (30) päeva jooksul kahjunõude ja punktis 16~~5~~.2 loetletud dokumentide saamisest või kahjunõude mittetunnistamisel esitama sama tähtaja jooksul kirjalikult oma motiveeritud vastuväited.

~~16.~~17. Lepingu muutmine ja ülesütlemine

~~16.1.~~17.1. Lepingut saab muuta poolte kirjalikul kokkuleppel või muudel lepingus või õigusaktides ettenähtud alustel. Süsteemihalduril on õigus ühepoolselt muuta tüüptingimusi järgides tüüptingimuste ühepoolseks muutmiseks seaduses sätestatud korda;

~~16.2.~~17.2. Tüüptingimuste muutmisest teatab süsteemihaldur bilansihaldurile kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Muudetud tüüptingimused avaldab süsteemihaldur oma veebilehel. Süsteemihaldur kohustub bilansihalduri nõudmisel andma selgitusi muudatuste kohta;

~~16.3.~~17.3. Mistahes ajahetkel kehtivad süsteemihalduri tüüptingimused on lepingu, sealhulgas kõigi selle olemasolevate ja tulevaste lisade, osade, muudatuste ja täienduste lahutamatuks osaks, sõltumata nende vahetust lisamisest lepingule;

~~16.4.~~17.4. Poolel on õigus leping üles öelda, kui teine pool on oluliselt rikkunud lepingust tulenevaid kohustusi ning seda rikkumist ei ole heastatud selleks antud mõistliku aja

jooksul. Pool peab teisele poolele lepingu ülesütlemise soovist kirjalikult vähemalt kolmkümmend (30) päeva ette teatama;

~~16.5.~~17.5. Bilansihalduril on õigus leping igal ajal üles öelda, teatades sellest süsteemihaldurile kirjalikult vähemalt kolmkümmend (30) päeva ette;

~~16.6.~~17.6. Pool võib lepingu üles öelda ainult kalendrikuu vahetuse seisuga;

~~16.7.~~17.7. Lepingu lõppemisel mistahes põhjusel, kaasa arvatud lepingu kehtetus, kohaldatakse ka pärast lepingu lõppemist neid lepingu sätteid, mis oma olemuse tõttu sätestavad poolte õigusi ja kohustusi pärast lepingu lõppemist. Eelmises lauses sätestatu kehtib iseäranis sätete kohta, mis määravad poolte vaheliste vaidluste lahendamise, lepingu sätete tõlgendamise viisi, konfidentsiaalsuse ning poolte vastutuse ja kahju hüvitamise. Samuti tuleb sõltumata lepingu lõppemisest täita kõik lõppemise hetkeks juba tekkinud kohustused, sealhulgas tasuda kõik sisse nõutavaks muutunud või lepingu kehtivuse ajal toimunud sündmuse tulemusena pärast lepingu lõppemist sisse nõutavaks muutunud maksed vastavalt lepingule.

~~17.~~18. Tahteavaldused

~~17.1.~~18.1. Kui lepinguga ei ole ette nähtud teisiti, siis kõik lepingu täitmisega või lepingust tulenevate vaidlustega seotud teated, nõusolekud, kooskõlastused ja muud tahteavaldused, samuti muu teave (edaspidi: tahteavaldus) loetakse ametlikult ja kooskõlas lepinguga esitatuks, kui tahteavaldus on antud teisele poolele üle allkirja vastu või edastatud kirja, faksi, elektronposti või muu elektroonilise kanali (nt spetsiaalne infotehnoloogiline lahendus) kaudu saadetud või telefoni teel lepingus märgitud või teisele poolele kirjalikult teatatud kontaktaadressidel või –numbritel;

~~17.2.~~18.2. Teade loetakse kätte antuks, kui:

~~17.2.1.~~18.2.1. teade on üle antud allkirja vastu;

~~17.2.2.~~18.2.2. teade on saadetud postiasutuse kaudu tähitud kirjaga;

~~17.2.3.~~18.2.3. ~~faksi või elektronposti või muu~~ elektroonilise kanali kaudu saadetud lähetus on registreeritud tehnoloogiliselt;

~~17.2.4.~~18.2.4. telefonikõne on salvestatud.

~~17.3.~~18.3. Kõik tahteavaldused loetakse kehtivalt ja poolte jaoks siduvalt antuks üksnes siis, kui need on tehtud poole poolt otseselt selleks volitatud isikute poolt;

~~17.4.~~18.4. Lepingule allakirjutamisega annavad Pooled nõusoleku bilansivastutusega seotud kõnede salvestamiseks ning kasutada vajaduse korral vastavaid salvestisi antud korralduste või muude bilansihalduri poolt tehtud toimingute tõendamiseks.